

ДЕКОРАТИВНІ ВЛАСТИВОСТІ ІНТРОДУКОВАНИХ ВИТКИХ ЖИМОЛОСТЕЙ ЯК ОСНОВА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ЗЕЛЕНОМУ БУДІВНИЦТВІ

Розглянуто декоративні властивості інтродукованих витких жимолостей та способи їх використання в озелененні різних об'єктів, наведено основний та додатковий асортимент.

Колекція дендропарку "Софіївка", розташованого в Правобережному Лісостепу України, нараховує 28 таксонів витких жимолостей (*Lonicera* L.). У природних умовах рослини зростають у трьох чітко відокремлених регіонах і є представниками флор Північної Америки, Середземномор'я, Японії та Китаю. Більшість таксонів колекції – це листопадні рослини, також у ній є напіввічнозелені і вічнозелені жимолості.

Інтродукція рослин з різних флористичних областей у нові умови значною мірою зумовлює зміни в їхньому сезонному ритмі розвитку [1]. Від того, наскільки ритм сезонного розвитку жимолостей, що склався у процесі філогенезу виду, відповідатиме ритму сезонних умов району інтродукції, залежить перспективність культури у нових умовах.

У результаті проведених досліджень нами були виявлені характерні для кожного виду і форми жимолостей біологічні та декоративні властивості, які потрібно враховувати при їх використанні в зеленому будівництві [2].

Залежно від призначення об'єкта озеленення жимолості можуть виконувати різні функції: формувати архітектурно-художній образ об'єкта; разом з іншими рослинами сприяти біологічній рекультивациі земель,

поліпшуючи їх рекреаційну стійкість; захищати об'єкт від пилу і шуму; регулювати режим вологості і температури тощо.

Для того щоб озеленення якнайповніше відповідало різним функціональним потребам, при доборі витких жимолостей необхідно враховувати їх біологічні і морфологічні властивості: висоту рослин, колір та форму листя як під час вегетації, так і восени; колір квіток, строки цвітіння, його тривалість тощо.

Розглянемо деякі з декоративних властивостей витких жимолостей, які потрібно враховувати при доборі рослин для озеленення різних об'єктів.

І. Характер росту у висоту:

1) Сильнорослі жимолості для вертикального озеленення великих споруд і садово-паркової архітектури (*Lonicera periclymenum* L., *L. caprifolium* L., *L. tellmaniana* Spach та ін.);

2) Виткі жимолості середньої сили росту для озеленення малих архітектурних форм (*L. periclymenum*, *L. caprifolium*; *L. flava* Sims., *L. flavida* Cock, *L. prolifera* Rehd. тощо);

3) Низькорослі жимолості для використання в різних ландшафтних композиціях (*L. dioica* L., *L. brownii* Carr. var. *fuchsoides* Rehd. та ін.). До останньої групи ми віднесли також високо- та середньорослі види, які через недостатню зимостійкість доцільно використовувати

як ґрунтопокривні рослини, а також для озеленення невисоких об'єктів (*L. giraldii* Rehd., *L. henryi* Hemsl., *L. japonica* var. *aureo-reticulata* Nichols).

II. Колір забарвлення однорічних пагонів витких жимолостей:

1) коричнево-червоний з різними відтінками (*L. americana* C. Koch., *L. periclymenum*);

2) сріблясто-сірий з різними відтінками (*L. etrusca* Santi.);

3) коричневий з різними відтінками (*L. giraldii*, *L. henryi*, *L. japonica*).

III. Характер облиствлення жимолостей:

1) з вічнозеленим і напіввічнозеленим листям (*L. henryi*, *L. giraldii*, *L. japonica*, *L. etrusca*, *L. periclymenum* var. *serotina*, *L. hecrotii*);

2) листопадні жимолості (*L. flava*, *L. dioica* та інші).

IV. Виткі жимолості з пістрявим листям (*L. japonica* var. *aureo-reticulata*).

V. Колір осіннього забарвлення листя витких жимолостей:

1) жовто-зелений (*L. henryi*, *L. giraldii*);

2) жовтий різної інтенсивності (*L. brownii* var. *fuchsioides*, *L. periclymenum*, *L. caprifolium*, *L. heckrottii*);

3) жовтий з пурпуровими відтінками різної інтенсивності (*L. americana*, *L. prolifera*, *L. tellmania*).

VI. Характерні особливості цвітіння витких жимолостей:

1. Строки початку і закінчення цвітіння:

а) з раннім початком і пізнім закінченням цвітіння (*L. caprifolium*, *L. dioica*);

б) з пізнім початком і пізнім закінченням цвітіння (*L. henryi*, *L. giraldii*, *L. periclymenum* та ін.).

Розпускання квіток у видів першої групи (*L. caprifolium*) розпочинається на місяць раніше, ніж у видів другої (*L. japonica*) – відповідно 14.05 та 18.06. Тривалість цвітіння становить до 4,5 місяця.

2. Рясність цвітіння.

Більшість витких жимолостей характеризувались:

а) рясним цвітінням – 5 балів (*L. giraldii*, *L. prolifera*, *L. caprifolium*, *L. periclymenum*, *L. periclymenum* var. *serotina* Ait., *L. tellmaniana*);

б) добрим – 4 бали (*L. dioica*, *L. flava*, *L. brownii* var. *fuchsioides*);

в) нерясним цвітінням – 2 і 3 бали (*L. japonica*, *L. japonica* var. *aureo-reticulata*).

3. Тривалість та динаміка цвітіння.

Японо-китайські жимолості (*L. henryi*, *L. giraldii*) характеризуються довгим і ремонтантним цвітінням, що зумовлено тривалим ростом пагонів і формуванням квіток до пізніх осінніх заморозків. На феноспектрі цвітіння (див. рисунок) нами виділено три чітко виражені періоди цвітіння у *L. henryi* і чотири – у *L. giraldii*. Жимолость японська та її форма золотисто-сітчаста характеризувалися коротким і ремонтантним цвітінням.

Характерною особливістю деяких північноамериканських видів є повторне цвітіння у другій половині липня (*L. prolifera*, *L. flava*), причому друге цвітіння коротше від першого за тривалістю і менш рясне.

Середземноморські види (*L. caprifolium*, *L. periclymenum*) мали середній за тривалістю період цвітіння, але строки його початку і закінчення сильно відрізнялися.

Тривалість цвітіння гібридних жимолостей залежить від спадкових властивостей батьківських пар, закріплених у генотипі. Так, *L. brownii* var. *fuchsioides* успадкувала від *L. sempervirens* *L.* ремонтантне цвітіння.

На рослинах витких жимолостей з ремонтантним або повторним цвітінням можна водночас бачити квіти, пуп'янки і плоди.

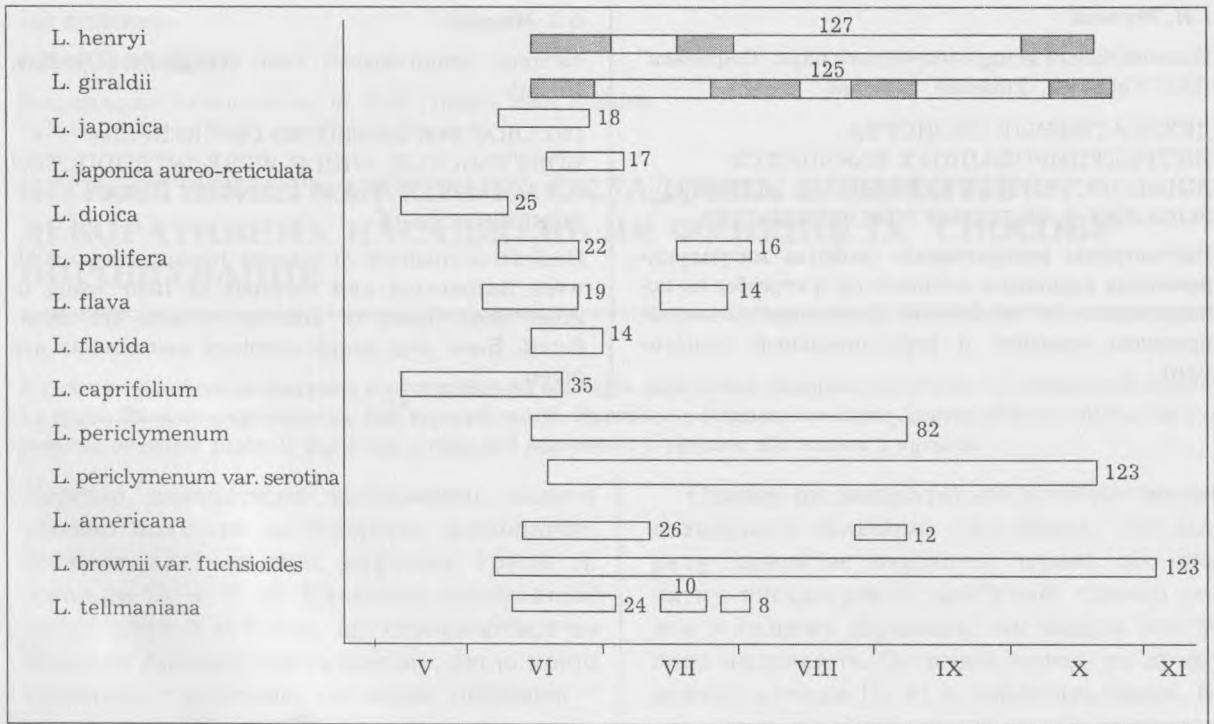
4. Колір квіток:

а) білий з рожевим, зеленуватим, жовтуватим відтінком (*L. caprifolium*, *L. giraldii*, *L. japonica*);

2) жовтий з різними відтінками (*L. flava*, *L. flava*, *L. prolifera*);

в) оранжево-червоний (*L. brownii* var. *fuchsioides*, *L. heckrottii*, *L. tellmaniana* та ін.);

г) пурпурово-фіолетовий (*L. henryi*).



Спектр цвітіння витких видів *Lonicera L.*:

цифри означають тривалість цвітіння, днів; періоди найінтенсивнішого цвітіння у *L. henryi* та *L. giraldii* позначено сірим кольором

5. Наявність аромату:

а) сильний аромат (*L. caprifolium*, *L. periclymenum*, *L. periclymenum var. serotina*, *L. japonica*);

б) слабкий аромат (*L. giraldii*, *L. americana*, *L. heckrottii*, *L. tellmaniana*).

VII. Декоративність плодів:

а) червоні плоди різних відтінків (*L. periclymenum*, *L. caprifolium*, *L. flava* та ін.);

б) чорні (*L. japonica*, *L. japonica var. aureo-reticulata*);

в) темно-сині плоди із сизим нальотом (*L. henryi*, *L. giraldii*).

Виходячи з оцінки перспективності вирощування витких жимолостей в умовах Правобережного Лісостепу України з урахуванням їх декоративних властивостей, ми підібрали основний асортимент витких жимолостей для масового використання, який включає такі види: *L. prolifera*, *L. flava*, *L. flavida*, *L. caprifolium*, *L. pericly-*

menum, *L. periclymenum var. belgica*, *L. periclymenum var. serotina*, *L. americana*, *L. tellmaniana*, *L. heckrottii*.

До додаткового асортименту (рослини деякою мірою пошкоджуються взимку і через це не плодоносять) увійшли жимолості: *L. henryi*, *L. giraldii*, *L. japonica*, *L. japonica var. aureo-reticulata*, *L. brownii var. fuchsioides*, *L. brownii var. punicea*.

Усі відібрані види мають високі декоративні властивості і можуть поповнити асортимент рослин, які використовуються у зеленому будівництві.

1. Ворошилов В.Н. Ритм развития у растений. – М.: Изд-во АН СССР, 1960. – 136 с.

2. Музика Г.І. Виткі жимолості. – Умань: Дендропарк "Софіївка", 2002. – 144 с.

Рекомендували до друку Л.І. Пархоменко і Н.М. Трофименко

Г.И. Музыка

Национальный дендрологический парк "Софиевка"
НАН Украины, Украина, г. Умань

**ДЕКОРАТИВНЫЕ СВОЙСТВА
ИНТРОДУЦИРОВАННЫХ ВЬЮЩИХСЯ
ЖИМОЛОСТЕЙ КАК ОСНОВА ИХ ИСПОЛЬ-
ЗОВАНИЯ В ЗЕЛЕНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ**

Рассмотрены декоративные свойства интродуцированных вьющихся жимолостей и способы их использования в озеленении различных объектов, приведен основной и дополнительный ассортимент.

G.I. Muzyka

National Dendrological Park *Sofiyivka*, Ukraine,
Uman'

**DECORATIVE QUALITIES OF CREEPER
HONEYSUCKLE, WHICH WERE INTRODUCED
AS A BASIS OF THEIR USING IN GREEN
CONSTRUCTION**

Decorative qualities of creeper honeysuckle, which were introduced and methods of their using in green construction of different objects are considered. Basic and supplementary assortments are given.